

28. JŪLIJS 2015 /NR. 29 (881) NUMURA TĒMA

ECT spriedums lietā *Delfi pret Igauniju*: interneta ziņu portāla atbildība par lietotāju komentāriem

DR.IUR.

IRĒNA ŅESTEROVA

publiskā advokāte Tallinā, Somijā
lietņu juriste

2015. gada 16. jūnijā Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT) pieņēma spriedumu lietā *Delfi pret Igauniju*,¹ kurā atzina, ka interneta ziņu portāls ir atbildīgs par aizskarošiem un neslavu ceļošiem lietotāju komentāriem. ECT spriedumā ir atzinusi interneta mediju atbildību, kas raisa plašas diskusijas, cik tālu vārda brīvība un informācijas brīvība ir ierobežojama digitālajā laikmetā. ECT sniegtā argumentācija ir radījusi plašu kritiku, izvirzot vairākus citus neskaidrus jautājumus, to starpā: vai interneta ziņu portāla komerciālais raksturs ir atbilstošs kritērijs, kas var ietekmēt tā atbildību; vai komentāru kontroles pienākums nerada cenzūras risku; kādi pasākumi turpmāk ir jāievieš interneta ziņu portāliem, lai izvairītos no atbildības par trešo personu komentāriem; kā spriedums ietekmēs interneta mediju vidi un vai tā rezultātā netiks vājināts lietotāju veidota satura nozīmīgums.

Publikācijā autore sniegs pārskatu par ECT sprieduma galvenajām atziņām un aplūkos minētos problemātiskos un diskutējamos jautājumus, kas saistīti ar sprieduma iespējamām sekām, par kuriem viennozīmīgi tuvākajā laikā Eiropā ir sagaidāmas daudz un plašas diskusijas.

ECT Lielās palātas spriedums

ECT Lielā palāta 2015. gada 16. jūnija spriedumā apstiprināja tās iepriekš pausto nostāju, ka Igaunijas tiesa ir pamatoti atzinusi *Delfi* atbildību un nav pārkāpusi Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas² (turpmāk – Konvencija) 10. pantā noteiktās tiesība uz vārda brīvību, tomēr ne vienbalsīgi.

ECT, sākot lietas vērtējumu, vērta uzmanību uz to, ka lietotāju radīts saturs internetā rada "bezprecedenta platformu" vārda brīvības realizēšanai, un līdzās priekšrocībām tas var radīt arī apdraudējumus, to starpā naida runas vai runas, kas aicina uz vardarbību, izplatību. Tādējādi, lai gan internets var sniegt būtiskus labumus vārda brīvības realizēšanai, tomēr ir nepieciešams, lai atbildība par neslavu ceļošu un cita veida pretlikumīgu runu principā saglabātos un tiktu nodrošināta taisnīga atbildība par personisko tiesību pārkāpumu (110. punkts).

Tālāk ECT noteica sprieduma robežas. Vispirms ECT vērta uzmanību uz Igaunijas Augstākās tiesas izvērtējumu, kurā tika atzīts, ka ziņu un komentāru publicēšana interneta portālā ir atzīstama par žurnālistu darbību un ka gan drukāto mediju izdevēji, gan interneta portāla operatori, ņemot vērā to ekonomisko ieinteresētību komentāru publicēšanā, ir uzskatāmi par izdevējiem (112. punkts). ECT arī atzina, ka Igaunijas Augstākās tiesas novērtējums par komentāru nomelnojošo dabu, ka tie satur naida runu un runu, kas aicina uz vardarbību, ir pamatots (114., 117. punkts).

ECT norādīja, ka konkrētā lieta skar interneta ziņu portāla "pienākumus un atbildību", kad tie ekonomiskiem mērķiem piedāvā

platformu lietotāju veidotam saturam saistībā ar iepriekš publicētu saturu un kad daži lietotāji – identificējami vai anonīmi – iesaistās acīmredzami pretlikumīgā runā, kas aizskar citu personu personiskās tiesības un kas ir atzīstama par naida runu un aicinājumu uz vardarbību pret viņām. ECT turklāt uzsvēra, ka konkrētā lieta attiecas uz lielu profesionāli pārvaldītu interneta ziņu portālu, kas veic komerciālu darbību un kas pats publicē ziņu rakstus un aicina lasītājus tos komentēt (115. punkts).

ECT norādīja, ka lieta neattiecas uz citiem interneta forumiem, kur trešo personu komentāri var tikt izplatīti, piemēram, interneta diskusiju forumu, kur lietotāji var brīvi izklāstīt savas idejas par jebkurām tēmām, kur diskusijas netiek virzītas ar foruma pārvaldnieka starpniecību; vai sociālo mediju platforma, kur platformas sniedzējs nepiedāvā nekādu saturu un kur satura sniedzējs var būt privātpersona, kas pārvalda savu mājaslapu vai blogu kā hobiju (116. punkts).

ECT, sākot izvērtēt tiesību uz vārda brīvību ievērošanu, norādīja, ka nepastāv strīds par to, ka *Delfi* tiesības uz vārda brīvību ir tikušas ierobežotas, un piemēroja pazīstamo testu, kas paredz izvērtēt, vai ierobežojums ir "paredzēts likumā", vai tas ir vērst uz legītīma mērķa sasniegšanu, kas noteikti Konvencijas 10. panta otrajā daļā, un vai tas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā (118.–119. punkts).

Attiecībā uz ierobežojuma likumību ECT norādīja, ka apstrīdētajiem pasākumiem ir jābūt ne tikai tiesiskam pamatam, bet arī to sekām ir jābūt paredzamām. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka valsts tiesību aktos nav noteikts pienākums pārraudzīt trešo personu saturu, ka tas ir uzskatāms par informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēju, kura atbildību ierobežo Eiropas Savienības tiesības³ un Informācijas sabiedrības pakalpojumu likums, un valsts tiesa nepamatoti ir atzinusi, ka tā darbība neatbilst minēto aktu piemērošanas jomai. ECT norādīja, ka tās uzdevums nav ieņemt valsts tiesas vietu un ka interpretēt un piemērot valsts tiesības vispirms ir valsts iestāžu, jo īpaši tiesas, uzdevums, bet ECT uzdevums ir pārbaudīt, vai tās lietotās metodes un to sekas atbilst Konvencijai (127. punkts). ECT konstatēja, ka pieteikuma iesniedzējam kā profesionālam izdevējam bija jāzina tiesību akti un tiesu prakse, kā arī tas varēja saņemt juridiskus padomus. ECT atzina, ka, ņemot vērā, ka pieteikuma iesniedzēja pozīcija ļāva tam izvērtēt riskus, kas attiecas uz tā aktivitātēm, un ka tam vajadzēja paredzēt saprātīgā apmērā to sekas, konkrētajā gadījumā ierobežojums ir paredzēts likumā (120.–129. punkts). Tāpat ECT atzina, ka nav arī apstrīdams, ka pieteikuma iesniedzēja vārda brīvības ierobežojums sasniedz legītīmu mērķi aizsargāt citu personu reputāciju un tiesības (130. punkts).

ECT tālāk izvērtēja, vai iejaukšanās ir nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā, vai tā ir proporcionāla sasniedzamajam legītīmajam mērķim un attaisnojama. Tā norādīja, ka nepastāv strīds par to, ka komentāri, kas tika publicēti pieteikuma iesniedzēja interneta ziņu portālā, bija pretlikumīgi un ir atzīstami par naida runu un aicinājumu uz vardarbību, tādējādi tos neaizsargā Konvencijas 10. pants. Lai noskaidrotu, vai valsts tiesas lēmums atzīt pieteikuma iesniedzēju par atbildīgu par trešās personas komentāriem pārkāpj Konvencijas 10. pantu, ECT noteica četrus izvērtēšanas kritērijus: 1) komentāru konteksts; 2) pieteikuma iesniedzēja uzņēmuma veiktie pasākumi, lai nepieļautu vai izņemtu aizskarošos komentārus; 3) komentāru autoru atbildība kā alternatīva pieteikuma iesniedzēja atbildībai; 4) radītās sekas pieteikuma iesniedzējam (142. punkts).

Pirmkārt, attiecībā uz komentāru kontekstu ECT vērsa uzmanību, ka tie tika ievietoti kā reakcija uz rakstu, ko publicēja profesionāli pārvaldīts interneta ziņu portāls, kura darbībai ir komerciāls raksturs. ECT vērsa uzmanību arī uz Augstākās tiesas secināto, ka pieteikuma iesniedzējs portālā bija izveidojis komentāru platformu un aicināja lietotājus pievienot komentārus. Tā kā to skaits ietekmēja portāla apmeklētāju skaitu, kā arī pieteikuma iesniedzēja ieņēmumus no portālā publicētās reklāmas, tas bija ekonomiski ieinteresēts komentāru publicēšanā. Apstākļi, ka pieteikuma iesniedzējs nebija komentāru autors, nenozīmē, ka tas nekontrolēja komentāru vidi (144. punkts).

Otrkārt, attiecībā uz komentāru autoru atbildību kā alternatīvu interneta ziņu portālu atbildībai ECT norādīja, ka, lai gan anonimitāte internetā ir būtiska vērtība, tajā pašā laikā tā ir jāsamēro ar citām tiesībām un interesēm. ECT secināja, ka nav skaidra pasākumu, kas ļautu identificēt komentāru autoru identitāti, efektivitāte. Turklāt pieteikuma iesniedzējs nav ieviesis pasākumus, kas ļautu personai, kas cietusi no naida runas, efektīvi celt prasību pret komentāru autoriem (151. punkts).

Treškārt, ECT izvērtēja pieteikuma iesniedzēja veiktos pasākumus. ECT norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs bija ieviesis informācijas ievērošanas un izņemšanas sistēmu (*system of notify-and-take-down* – angļu val.), kur ikviens varēja paziņot par neatbilstošiem komentāriem. Tāpat bija ieviesta automātiska komentāru dzēšanas sistēma, kas apstrādāja atsevišķus vārdus ar vulgāru sakni, tomēr tā nenodrošināja naida runu un draudus saturošo komentāru dzēšanu (155. punkts). Pēc tiesvedības uzsākšanas ir izveidota komanda, kas kontrolē portālā pievienotos komentārus un dzēš tos arī pēc pašas iniciatīvas. ECT atzina, ka liela ziņu portāla pienākums veikt efektīvus pasākumus, lai ierobežotu naida runas un uz vardarbību aicinošas runas

izplatīšanu, nekādā ziņā nav pielīdzināms "privātai cenzūrai" (157. punkts). Gadījumā, ja lietotāju komentāri satur naida runu un tiešus draudus personai, lai aizsargātu personu tiesības un intereses, kā arī sabiedrības intereses kopumā, dalībvalstīm kopumā ir atļauts paredzēt atbildību interneta ziņu portālam, ja tas nekavējoties neizņem skaidri pretlikumīgus komentārus arī tādā gadījumā, ja cietušais vai trešā persona nav par to paziņojusi (159. punkts). ECT secināja, ka pieteikuma iesniedzēja darbības, lai nekavējoties izņemtu aizskarošos komentārus, nebija pietiekamas (161. punkts).

Ceturtkārt, attiecībā uz pieteikuma iesniedzējam radītajām sekām ECT secināja, ka 320 eiro kompensācijas noteikšana pieteikuma iesniedzējam kā vienam no lielākajiem Igaunijas interneta ziņu portāliem nekādā ziņā nav atzīstama par nesamērīgu. ECT norādīja, ka tiesvedības rezultātā tam nav jāmaina biznesa modelis, jo anonīmi komentāri, kas pastāv līdzās iespējai ievietot reģistrētus komentārus, kas pirmie parādās lasītājiem, ir joprojām dominējoši, kā arī pieteikuma iesniedzējs ir ieviesis komandu, kas uzrauga portālā publiskotos komentārus. ECT secināja, ka pieteikuma iesniedzējam radītās sekas nav nesamērīgas (160.–161. punkts).

ECT, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, atzina, ka valsts tiesas piemērotā atbildība nav nesamērīgs pieteikuma iesniedzēja tiesību uz vārda brīvību ierobežojums un attiecīgi Konvencijas 10. pants nav pārkāpts (162. punkts).

Sprieduma ietekme

ECT lieta *Delfi pret Igauniju* ir pirmā lieta, kurā ECT izvērtēja jautājumu par interneta ziņu portālu atbildību par lietotāju komentāriem. Turpinājumā autore vispirms izvērtēs sprieduma ietekmi uz cilvēktiesību attīstību Eiropā, jo īpaši, samērojot tiesības uz vārda brīvību un tiesības uz privātumu digitālajā laikmetā. Tālāk ir mēģināts atklāt, kā spriedums var ietekmēt interneta ziņu portālu darbību, kā arī interneta mediju vidi kopumā, jo īpaši saistībā ar lasītāju līdzdalību satura veidošanā. Nobeigumā autore īsumā pievērsīsies jautājumam par sprieduma ietekmi uz Eiropas Savienības tiesībām, kas būtu arī atsevišķas plašākas izpētes vērts temats.

Ietekme uz vārda brīvību digitālajā laikmetā

Digitālā revolūcija ir izraisījusi plašas diskusijas par cilvēktiesību aizsardzību informācijas sabiedrībā, radot jautājumu, cik tālu var tikt ierobežota vārda brīvība, kas ietver uzskatu brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju. Latvijas cilvēktiesību eksperts prof. Dr.iur. Artūrs Kučs tūlīt pēc sprieduma pasludināšanas ir paudis pamatotas bažas, ka ECT spriedums nav īpaši veiksmīgs no vārda brīvības viedokļa.⁴ Līdzīgi arī prof. Dirks Vorhofs (*Dirk Voorhoof*) pauž viedokli, ka ECT spriedumam var būt nelabvēlīgas sekas attiecībā uz vārda brīvību un demokrātisko atvērtību digitālajā laikmetā.⁵

ECT, uzsākot lietas vērtējumu, vērš uzmanību uz apdraudējumu, ko rada bīstamas un neslavu ceļošas informācijas izplatīšana internetā, kas būtībā iezīmē visas turpmākās ECT analīzes virzienu. ECT īpaši uzsver nepieciešamību saglabāt atbildību par naida runu un citādu pretlikumīgu runu,⁶ nodrošinot taisnīgu atlīdzību par personisko tiesību pārkāpumu. Šie uzsvāri, šķiet, ir pamatā visai ECT turpmākai lietas analīzei attiecībā uz Konvencijas 10. panta otro daļu,⁷ jo īpaši vērtējot, vai tiek nodrošināts līdzsvars starp Konvencijas 10. pantu, kas nosaka tiesības uz vārda brīvību, un 8. pantu, kas paredz tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, lai tiktu saglabāta abu tiesību būtība.⁸ Plašas diskusijas ir radījis jautājums, vai spriedumā ir rasts taisnīgs līdzsvars starp minētajām tiesībām.

Desmitiem mediju organizāciju un interneta kompāniju iestājās lietā, lai lūgtu ECT ņemt vērā lietotāju veidota satura nozīmīgumu vārda brīvības nodrošināšanā, ka tas ir mainījis viena virziena komunikāciju uz līdzdalības formu, kas ņem vērā lasītāju viedokli un pieļauj dažādu viedokļu izskanēšanu (101. punkts).

Minētā pozīcija ir aizstāvēta arī ECT lietā pieņemtajā tiesneša Andresa Sajo (*Andrés Sajó*) un tiesneses Nonas Tsotsorijas (*Nona Tsotsoria*) kopīgajā atšķirīgajā viedoklī. Tajā ir vērsta uzmanība, ka ECT spriedumā norāda, ka internets ir "bezprecedenta platforma" un pamatā liek uzsvaru uz tā radīto apdraudējumu. Tajā pašā laikā visai maz ir pievērsta uzmanība ar internetu saistītajiem ieguvumiem, proti, ka tas ir plašu publisku diskusiju lauks ar jaunām iespējām un komentāri ir nozīmīga daļa no šīs jaunās uzlabotās ideju apmaiņas.⁹

Atšķirīgajā viedoklī ir secināts, ka spriedumā nav izvērtēti otras puses aspekti, un līdz ar to nav veikts atbilstošs izvērtējums, vai taisnīgs līdzsvars konkrētajā gadījumā ir ticis sasniegts. Proti, ECT bija jāvērtē tādi faktori kā tas, ka konkrētajā lietā

ierobežojums skar presi, tai skaitā ziņu portālus un aktīvos starpniekus, un līdz ar to vienlaicīgi skar arī preses brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju, ko ietver vārda brīvība.¹⁰

Turklāt tiesību zinātnieks Dr. Nevils Kokss (*Neville Cox*) vērš uzmanību uz to, ka, vērtējot samērīgumu, ECT nav ņēmusi vērā starptautiskos cilvēktiesību dokumentos¹¹ noteikto, ka internets sniedz arī aizskartajai pusei tūlītējas un globālas tiesības uz atbildi.¹²

ECT tiesnešu atšķirīgajā viedoklī kā vienas no sprieduma izraisītajām iespējamām negatīvajām sekām ir īpaši uzsvērtas tādas vides radīšana, kas pieļauj cenzūru. Tiesneši pauž bažas par to, ka atbildības sistēmas ieviešana, kas būtībā balstās uz pienākumu uzraudzīt saturu, rada risku netiešai satura cenzūrai, jo bailes no atbildības sliktākajā gadījumā var novest pie pašcenzūras. Valsts, paredzot atbildību aktīvajiem interneta starpniekiem, var radīt vidi, kur privātā cenzūra ir vēlams, kas savukārt rada risku, ka valsts var īstenot netiešu cenzūru.¹³

Gan ECT tiesneši lietā pieņemtajā atšķirīgajā viedoklī, gan tiesību zinātnieki vērš uzmanību ne tikai uz būtiskiem apstākļiem, kurus ECT nav ņēmusi vērā, bet arī apšaubā ECT izvirzīto kritēriju un to analīzes pamatotību.

Vislielāko kritiku ir izraisījis ECT arguments, ka būtisks kritērijs, kas ietekmē atbildību, ir tā komerciālais raksturs un ekonomiskā ieinteresētība. ECT spriedumā īpaši uzsver tāda interneta ziņu portāla atbildību, kura darbībai ir komerciāls raksturs un kurš līdz ar to ir ekonomiski ieinteresēts komentāru publicēšanā. Tiesnešu atšķirīgajā viedoklī ir uzsvērts, ka tas, ka raksts, kā arī komentāri ir daļa no interneta portāla ekonomiskās aktivitātes, nevar mainīt rezultātu. Nevar tikt sagaidīts, ka idejas tiks radītas par brīvu, bez atbilstošiem finansiāliem līdzekļiem. Līdz ar to materiālā atlīdzība un komerciālais raksturs nevar būt pamats, lai samazinātu preses brīvības aizsardzības līmeni. Informācija ir dārga, un tā nevar būt tikai hobija jautājums, jo tā pati platforma, kas tiek atzīta par komerciālu, veicina interaktīvas diskusijas sabiedrības interesēs.¹⁴

Iepriekš minētie argumenti liek apšaubīt, vai spriedumā ir pamatoti atzīts, ka ierobežojums ir samērīgs ar tiesībām uz vārda brīvību. Kā secina N. Kokss, ECT spriedums lietā *Delfi pret Igauniju* vienkārši turpina tendenci, kas ir vērojama citos spriedumos, kuros ECT, šķiet, uzskata par nepieciešamu palielināt tiesību uz privātumu aizsardzību un, iespējams, palielināt pieejamo kontroli pār acīmredzami nepieļaujamu informācijas publicēšanu kā aizsardzību pret paplašinātajām iespējām īstenot vārda brīvību, ko *de facto* sniedz internets.¹⁵ Jāatzīmē, ka par līdzīgu tendenci Eiropas Savienības Tiesas praksē liecina tās pasludinātais spriedums *Google Spain* lietā.¹⁶

Ietekme uz interneta mediju vidi

Jau iepriekš veiktā analīze atklāja, ka ECT spriedums var atstāt būtisku ietekmi uz visu interneta mediju vidi, par ko savas bažas ir paužus daudzas interneta mediju organizācijas no visas pasaules.¹⁷

Spriedumā ir atzīta interneta portāla atbildība par lietotāju komentāriem, neraugoties uz vairākiem pasākumiem, kas vērsti uz trešo personu tiesību aizskārums novēršanu. Proti, atbildība tika atzīta, neraugoties uz to, ka bija ieviesta komentāru automātiskas dzēšanas sistēma, kas filtrēja vulgārus vārdus, kā arī informācijas ievērošanas un izņemšanas sistēma. Turklāt aizskarošie komentāri tika izdzēsti nekavējoties, tiklīdz aizskartā persona bija par tiem paziņojusi. Tādējādi ECT sprieduma rezultātā ziņu portāliem būtībā ir uzlikts pienākums izdzēst pretlikumīgus komentārus nekavējoties pēc to publicēšanas neatkarīgi no tā, vai cietušais vai trešā persona ir par to paziņojusi. Kā norādīts ECT tiesnešu atšķirīgajā viedoklī, šāds komentāru dzēšanas pienākums, kas nav balstīts uz "faktiskām zināšanām", nav atbilstošs.¹⁸

Lietā pieņemtajā četru tiesnešu kopīgajā piekrītošajā viedoklī uzmanība ir vērsta uz to, ka ECT spriedumā neuzliek interneta portāliem pienākumu dzēst pretlikumīgus komentārus, pirms tie tiek publicēti, bet gan tiek prasīta tūlītēja publicētu komentāru izdzēšana. Tiesneši uzskata, ka pirmajā gadījumā interneta portāla vārda brīvības ierobežošana nebūtu proporcionāla, tajā pašā laikā norādot, ka ECT šo jautājumu lietā nav aplūkojusi, atstājot to atklātu turpmākai tiesu praksei.¹⁹

Pretējs viedoklis ir pausts lietā iesniegtajā atšķirīgajā viedoklī, norādot, ka ar spriedumu aktīvie interneta starpnieki ir aicināti ieviest iepriekšējus ierobežojumus, kas būtu drošs ceļš, lai izvairītos no atbildības.²⁰ Šajā saistībā ir jāvērs uzmanība uz tiesneša Boštjana M. Zupančiča (*Boštjan M. Zupančič*) lietā sniegtajā piekrītošajā viedoklī pausto kategorisko uzskatu, ka ir pilnībā nepieņemami, ka jebkāda veida masu medijos ir atļauta anonīmu komentāru publicēšana.²¹ Jānorāda, ka arī ECT spriedumā Igaunijas valdība vērta uzmanību, ka lielākie starptautiskie ziņu portāli neatļauj anonīmus jeb neregistrētus komentārus un ka pastāv tendence no tiem atteikties, jo tie ir daudz aizskarošāki (90. punkts). Jānorāda, ka reģistrētu

pretlikumīgu komentāru gadījumā cietušajam ir arī vieglāk vērsties ar prasību pret komentāra autoru,²² ko saskaņā ar ECT spriedumu ir jāņem vērā kā vienu no kritērijiem, izvērtējot interneta ziņu portāla atbildību. Minētie apstākļi liecina, ka spriedums varētu veicināt interneta ziņu portālu atteikšanos no anonīmiem komentāriem.

Saskaņā ar ECT spriedumu aktīviem interneta starpniekiem²³ ir pienākums kontrolēt visus lietotāju komentārus pēc pašu iniciatīvas, neņemot vērā informācijas pārvaldības grūtības, un nepastāv liela atšķirība starp komentāru kontroli pirms un pēc publicēšanas. Lai gan ECT atzīst, ka pastāv atšķirīgas mediju formas un attiecībā uz trešo personu komentāriem, lai nodrošinātu Konvencijas 10. panta mērķus, interneta ziņu portāla "pienākumi un atbildība" var atšķirties no tradicionālajiem izdevējiem (113. punkts), tajā pašā laikā, kā norāda mediju tiesību eksperte prof. Lorna Vuda (*Lorna Woods*), ECT nav atzinusi dažādu veidu interneta starpnieku lomu, piedāvājot informācijas apmaiņas platformu, un tiem ir uzlikta visai augsta atbildības līnija.²⁴

Pienākums kontrolēt lietotāju komentāru saturu, lai izvairītos no ikvienas iespējamās atbildības par to pretlikumīgo saturu, iezīmē jaunu paradigmu interneta mediju, kas paredz lietotāju līdzdalību satura veidošanā, attīstībā.²⁵

Ietekme uz Eiropas Savienības tiesībām

ECT spriedumā atzina, ka tai nav pamata apšaubīt Igaunijas Augstākās tiesas secinājumu, ka *Delfi* nav uzskatāms par informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēju un līdz ar to tas nevar atsaukties uz Direktīvu par elektronisko tirdzniecību,²⁶ kuras 12.–14. pants paredz atbildības ierobežošanu un kas Igaunijā pārņemta ar Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumu. Tajā pašā laikā ECT atzina, ka Igaunijas tiesa ir pietiekami pierādījusi, ka ziņu portāla darbība, publiskojot lietotāju komentārus par rakstiem, pārsniedz tehnisku, automātisku un pasīvu pakalpojumu sniegšanu (146. punkts). Atbilstoši ECT secinājumiem interneta ziņu portālam ir kontrole pār lietotāju komentāru saturu, kas ir atzīstams par portāla satura daļu.

Jautājums, kādos gadījumos informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēju atbildību ierobežo Direktīva par elektronisko tirdzniecību, ir aplūkots vairākās Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk – EST) lietās. EST 2010. gada 23. marta spriedumā apvienotajās lietās C-236/08 līdz C-238/08 *Google Francija pret Google* atzina, ka, lai noteiktu, vai atsauces pakalpojuma sniedzēja atbildību var ierobežot saskaņā ar Direktīvas par elektronisko tirdzniecību 14. pantu, ir jāpārbauda, vai minētais pakalpojuma sniedzējs ir bijis neitrāls, proti, vai tā rīcība ir tikai tehniska, automātiska un pasīva, kas liecinātu, ka tam nav zināšanu par uzglabātajiem datiem vai tas nevar tos kontrolēt.²⁷ EST 2011. gada 12. jūlija spriedumā lietā C-324/09 *L'Oréal* atzina, ka minētā norma ir interpretējama tā, ka to piemēro tiešsaistes tirgus operatoram, ja šis operators nav aktīvi iesaistījies, kas ļautu tam zināt par uzglabātajiem datiem vai kontrolēt tos.²⁸ Savukārt 2014. gada 11. septembra spriedumā lietā C-291/13 *Papasavvas* EST atzīst, ka, ja preses izdevējsabiedrībai, kas tīmeklī publicē avīzes saturu, principā ir zināma informācija, kuru tā publicē un veic kontroli pār to, tā nevar tikt uzskatīta par "starpnieku pakalpojumu sniedzēju" Direktīvas 2000/31 12.–14. panta izpratnē.²⁹ EST atziņām *Papasavva* lietā ir zināma līdzība ar ECT apsvērumiem, lai gan pirmajā lietā satura kontrole ir daudz tiešāka.³⁰

Profesore L. Vuda secina, ka nepastāv automātisks konflikts starp ECT spriedumu un Eiropas Savienības tiesībām. Tiek pamatoti norādīts, ka starp ECT argumentāciju un EST praksē atzīto pastāv zināma līdzība, ņemot vērā, ka abas tiesas uzsver ideju par kontroli pār informāciju. Tajā pašā laikā ECT sprieduma un tā radīto seku rezultātā var tikt veikta interneta starpnieku pakalpojumu sniedzēju pārskatīšana Eiropas digitālās vienotās tirgus stratēģijas ietvaros.³¹ ■

RAKSTA ATSAUCES / 31

1. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015. gada 16. jūnija spriedums lietā 64569/09, *Delfi AS* pret Igauniju.
2. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija: starptautiska konvencija, 04.11.1950. Latvijas Vēstnesis, 13.06.1997., Nr. 143/144.
3. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību), OV L 178, 17.7.2000., 1./16. lpp.
4. Ozols I.F. ECT: Interneta portāli ir atbildīgi par lasītāju komentāriem. 16.06.2015. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/ect-interneta-portali-ir-atbildīgi-par-lasītāju-komentāriem.a134135/> [skatīts 20.06.2015.].
5. Voorhoof D. *Delfi AS v. Estonia: Grand Chamber confirms liability of online news portal for offensive comments posted by its reader*. Pieejams: [http://strasbourgobservers.com/2015/06/18/"Delfi"-as-v-estonia-grand-chamber-confirms-liability-of-online-news-portal-for-offensive-comments-posted-by-](http://strasbourgobservers.com/2015/06/18/)

- its-readers/ [skatīts 20.06.2015].
6. ECT lietā pieņemtajā kopīgajā atšķirīgajā viedoklī tiek vērsta uzmanība, ka daži no komentāriem bija rasistiski, kam bija būtiska nozīme līdzsvarošanā. Joint Dissenting Opinion of Judges Sajó and Tsotsoria in the European Court of Human Rights Case of Delfi AS v. Estonia (Application No. 64569/09), para 13.
 7. Konvencijas 10. panta otrā daļa paredz: tā kā izteiksmes brīvības īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, tā var tikt pakļauta tādām prasībām, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziedzīgus nodarījumus, aizsargātu veselību vai tikumību, aizsargātu citu cilvēku cieņu vai tiesības, nepieļautu konfidencialas informācijas izpaušanu vai lai saglabātu tiesu varas autoritāti un objektivitāti.
 8. Skat.: Woods L. Delfi v Estonia: Curtailing online freedom of expression? 18 June 2015. Pieejams: <http://eulawanalysis.blogspot.com/2015/06/Delfi-v-estonia-curtailing-online.html> [skatīts 20.06.2015.].
 9. Joint Dissenting Opinion of Judges Sajó and Tsotsoria in the European Court of Human Rights Case of Delfi AS v. Estonia (Application No. 64569/09), para 6.
 10. Turpat, para 39.
 11. Para 27 of the UN Human Rights Council's Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression stated the following in his report of 16 May 2011 to the Human Rights Council (A/HRC/17/27). Pieejams: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf [skatīts 20.06.2015.].
 12. Cox N. Delfi v. Estonia: Privacy Protection and Chilling Effect, 19.06.2015. Pieejams: <http://www.verfassungsblog.de/en/Delfi-v-estonia-privacy-protection-and-chilling-effect/#.VY6sKGDfL7U> [skatīts 06.07.2015.].
 13. Joint Dissenting Opinion of Judges Sajó and Tsotsoria in the European Court of Human Rights Case of Delfi AS v. Estonia (Application No. 64569/09), para 1, 2, 35–37.
 14. Ibid, para 28, 29.
 15. Cox N. Delfi v. Estonia: Privacy Protection and Chilling Effect. 19.06.2015. Pieejams: <http://www.verfassungsblog.de/en/Delfi-v-estonia-privacy-protection-and-chilling-effect/#.VY6sKGDfL7U> [skatīts 06.07.2015.].
 16. Eiropas Savienības Tiesas spriedums Google Spain un Google, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317. Skat.: Nesterova I. Eiropas Savienības Tiesas spriedums Google Spain lietā. Tiesības tikt aizmirstam un personas datu aizsardzība internetā. Jurista Vārds, 15.07.2014., Nr. 27.
 17. Fridrihsona M. Vēl pārāgi spriest par Latvijas interneta portālu reakciju uz ECT spriedumu par komentāriem. 17.06.2015. Pieejams: <https://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/vel-paragri-spriest-par-latvijas-interneta-portalu-reakciju-uz-ect-spriedumu-par-komentariem.a134230/> [skatīts 22.06.2015].
 18. Joint Dissenting Opinion of Judges Sajó and Tsotsoria. Zupančič in the European Court of Human Rights Case of Delfi AS v. Estonia (Application No. 64569/09), para 7, 8.
 19. Joint Concurring Opinion of Judges Raimondi, Karakas, De Gaetano and Zupančič in the European Court of Human Rights Case of Delfi AS v. Estonia (Application No. 64569/09), para 7.
 20. Joint Dissenting Opinion of Judges Sajó and Tsotsoria. Zupančič in the European Court of Human Rights Case of Delfi AS v. Estonia (Application No. 64569/09), para 8.
 21. Concurring Opinion of Judge Zupančič in the European Court of Human Rights Case of Delfi AS v. Estonia (Application No. 64569/09), para 8.
 22. Skat.: Pakārkle K. Kā noskaidrot anonīmā komentētāja identitāti, ja komentārs aizskāris personas godu un cieņu. Jurista Vārds, 10.01.2015., Nr. 3.
 23. Starpnieki, kas piedāvā informācijas glabāšanu, piedāvā paši savu saturu un ļauj trešajām personām komentēt to saturu. Joint Dissenting Opinion of Judges Sajó and Tsotsoria. Zupančič in the European Court of Human Rights Case of Delfi AS v. Estonia (Application No. 64569/09), para 1.
 24. Woods L. Delfi v. Estonia: Curtailing online freedom of expression? 18 June 2015. Pieejams: [http://eulawanalysis.blogspot.com/2015/06/"Delfi"-v-estonia-curtailing-online.html](http://eulawanalysis.blogspot.com/2015/06/) [skatīts 20.06.2015.].
 25. Voorhoof D. Delfi AS v. Estonia: Grand Chamber confirms liability of online news portal for offensive comments posted by its reader. Pieejams: <http://strasbourgobservers.com/2015/06/18/Delfi-as-v-estonia-grand-chamber-confirms-liability-of-online-news-portal-for-offensive-comments-posted-by-its-readers/> [skatīts 20.06.2015.].
 26. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību), OV L 178, 17.07.2000., 1./16. lpp.

27. Eiropas Savienības Tiesas spriedums lietā Google France un Google, C-236/08–C-238/08, ECLI:EU:C:2010:159, 114. punkts.
28. Eiropas Savienības Tiesas spriedums L'Oréal u.c., C-324/09, ECLI:EU:C:2011:474, 116. punkts.
29. Eiropas Savienības Tiesas spriedums Papasavvas, C-291/13, ECLI:EU:C:2014:2209, 45. punkts.
30. Skat.: Woods L. Delfi v Estonia: Curtailing online freedom of expression? 18 June 2015. Pieejams: [http://eulawanalysis.blogspot.com/2015/06/"Delfi"-v-estonia-curtailing-online.html](http://eulawanalysis.blogspot.com/2015/06/) [skatīts 20.06.2015.].
31. Woods L. Delfi v Estonia: Curtailing online freedom of expression? 18 June 2015. Pieejams: [http://eulawanalysis.blogspot.com/2015/06/"Delfi"-v-estonia-curtailing-online.html](http://eulawanalysis.blogspot.com/2015/06/) [skatīts 20.06.2015.].

ATSAUCE UZ ŽURNĀLU

Ņesterova I. ECT spriedums lietā *Delfi pret Igauniju*: interneta ziņu portāla atbildība par lietotāju komentāriem. Jurista Vārds, 28.07.2015., Nr. 29 (881), 7.-11.lpp.